

כ' אייר תשס"ט

14 מאי 2009

תיק מס' 69/030, ירושלים

פסק דין

התובעת: _____

הנתבעים: _____ להלן נתבע 1

להלן נתבע 2 _____

עובדות וטענות

עובדות מוסכמות

הנתבעים פעלו להוצאת ספר מאמרים. במסגרת זו נוצר קשר עם התובעת כדי שזו תעצב את הספר. הנתבעים סיכמו עם הרב ש', דודה של התובעת, כי הוא יוציא לאור את הספר. הנתבעים אמרו לתובעת לדבר עם הרב ש' בענייני הכספים. בהסכמת הרב ש' סוכם עם התובעת כי שכרה יהיה 25 ₪ לעמוד. סיכום זה נאמר בע"פ ולא נכתב. בשלב מסוים הרב ש' החליט להעביר את ההוצאה לאור לספריית בית אל, והודיע על כך לנתבעים. 2000 ספרים הודפסו ללא אישור של הנתבעים. שכרה של התובעת לא שולם, כשזו פנתה לספריית בית אל סירבו לשלם לה את השכר. הנתבעים פנו לשני המו"לים בבקשה שישלמו לתובעת. אולם, ספריית בית אל סירבה לשלם. בהמשך, הסכימה ספריית בית אל לתת לנתבעים ספרים במחיר 15 ₪ ליח' כדי שאלה ימכרו אותם. הנתבעים קבלו 400 ספרים ומהתקבולים שלמו לספריית בית אל סך של 2800 ₪. מהיתרה שלמו לתובעת 5500 ₪ כשכירה. השכר הועבר דרך חברה השייכת להוריו של נתבע 2.

טענות התובעת

בסוף הדיון סוכם טענות התובעת בהסכמתה כך:

1. תובעת תשלום שהודיעה עליו מראש (בכתב התביעה: 8800 ₪).
  2. רואה את הנתבעים כבעלים של הפרויקט ולכן הם צריכים לעמוד בהתחייבויות.
  3. סוכם על מחיר ללא חוזה, וכל ההסתבכות לא קשורה אליה.
- ביתר פירוט, במהלך הדיון טענה התובעת כי הנתבעים הם שאחראים כלפיה לתשלום שכרה, ולכן היא תובעת מהם את יתרת שכרה בסך 8800 ₪.

טענות הנתבעים

בסוף הדיון סוכמו טענות הנתבעים בהסכמתם כך :

1. אנחנו בעלי הקניין הרוחני אבל לא בעלי האחריות הכלכלית.
  2. טוענים שהסכום [אותו הזכירה התובעת] אמנם סוכם אבל הוא גבוה מדי.
  3. בגלל גובה הסכום נגרמו סיבוכים בהוצאה לאור, ולאי תשלום לתובעת ע"י המו"לים.
  4. תובעים מהתובעת 3200 ₪ שהם חייבים לספריית בית אל [עבור הספרים שקיבלו].
- לסיכום, לטענת הנתבעים האחריות הכלכלית להוצאת הספר לא היתה עליהם מעולם. לטענתם הם אמרו זאת לתובעת מתחילת ההתקשרות ביניהם. יתירה מזו, לטענתם, הסכום שהובטח לתובעת גבוה מהמקובל בשוק.
- בדיון הם הזכירו שהרב ש' אמר להם שהם לא היו צריכים לקחת מעצבת בסכום כזה, אלא משהו פשוט וזול יותר.
- לטענת הנתבעים התובעת היא שאשמה בכך שהפצת הספר נתקעה בגלל השכר הגבוה שדרשה שגרם לשני המו"לים לסגת מהבטחתם להפיץ את הספר. לפיכך, הם דורשים שתשיב להם 3200 ₪, סכום אותו הם עלולים להיתבע לשלם לספריית בית אל.
- כמו כן, במהלך הדיון הנתבעים טענו שעל התובעת לקחת אחריות על הפצת הספר.
- הנתבעים שלחו לבית הדין רשימה מפורטת של הספרים אותם קבלו מספריית בית אל, של הכנסותיהם ושל ההוצאות. בסוף הרשימה נכתב:
- הכנסותינו (עד כה) כ-9160 ₪
- 5996 ₪ שולמו לתובעת (כולל תשלומי ביטוח)
- 2800 ₪ שולמו להוצאת "בית-אל".
- יתרה 364 ₪

גזית

דין

מעמדה המשפטי-הלכתי של התובעת

על פי ההלכה עובד יכול להיות מוגדר או כפועל או כקבלן. כאשר ההבדל ביניהם הוסבר ע"י רש"י (בבא מציעא קיב, א, ד"ה קבלנות), כך:

קבלנות - אומן שקבל עליו לעשות מלאכה בכך וכך, ולא לשכירות ימים [כמו פועל].

ובלשונו של ד"ר שילם ורהפטיג (דיני עבודה במשפט העברי, כרך א' תחילת פרק ג' עמ' 64):

שבשכירות הפועל נשכר לזמן קצוב, ובקבלנות הוא נשכר לשם עשיית מלאכה מסוימת...

כלומר פועל נשכר לעבוד במשך זמן מסוים, וקבלן נשכר לעבוד עד להשגת תוצאה מסוימת.

ע"פ הגדרות אלה נראה שמעמדה של התובעת הוא כשל קבלן, כיון ששכרה הוגדר על פי תוצאה – 25 ₪ לכל עמוד מעוצב.

למעמדה המשפטי של התובעת כמה השלכות הלכתיות על הסכסוך שנדון כאן. הראשונה שבהן היא שהתובעת איננה אחראית להוצאת הספר, וטענת הנתבעים בעניין זה, טוב היה אילו לא הועלתה בכלל. קבלן, ובוודאי פועל, אינם אחראים מעבר לאחריות שקבלו על עצמם במסגרת עבודתם. גם אילו שכרה של התובעת היה גבוה מדי, וגם אילו זו היתה הסיבה הבלעדית לאי ההצלחה במכירת הספר – לא היה בכך כדי להפוך את התובעת, שהיא מעצבת במקצועה, לאחראית. יש לתמוה על כך שהנתבעים שהקפידו בכל הדיון לטעון שהם אינם אחראים כלכלית להוצאת הספר טוענים שהתובעת היא שאחראית להוצאת הספר.

מעמדם המשפטי-הלכתי של הנתבעים

לב הויכוח בין הצדדים הוא בשאלת מעמדם של הנתבעים. טענה התובעת שהנתבעים הם המעסיקים שלה, ועל כן היא תובעת מהם את שכרה, לעומתם טענו הנתבעים שהם אינם המעסיקים.

אין לקבוע שהנתבעים הם המעסיקים, מכמה טעמים:

1. הנתבעים כופרים בטענת התובעת, ולכן עליה להביא ראיה.
  2. התובעת עצמה הודתה בדיון שכאשר העלתה את נושא השכר היא הופנתה לרב ש', סיכמה אתו על גובה השכר, והוא סירב לחתום אתה על חוזה, מה שמוכיח שגם בעיניה הוא היה המעסיק הרשמי.
  3. התובעת מודה שהנתבעים אמרו לה "כסף – דברי עם צבי [ש']", כלומר, שהם הבהירו לה שהאחריות הכספית איננה עליהם.
- על כן תביעת התובעת כלפיהם לשלם לה 8800 ₪ – דינה להידחות.

התביעה מהתובעת להחזיר 3200 ₪

הנתבעים תבעו מהתובעת להחזיר להם 3200 ₪ - יתרת חובם לספריית בית אל, שמא ייתבעו לשלם סכום זה. יש לדחות את תביעתם, מהנימוקים הבאים:

גזית

כאמור, הנתבעים לא היו המעסיקים של התובעת, ולכן נכונותם לשלם מוגדרת בהלכה כ: "הפורע חובו של חבירו שלא מדעתו" (שו"ע חו"מ קח, א, מקור הדברים בגמרא כתובות קח, א). כלומר, הנתבעים פרעו חוב כלפי הנתבעת, אף שהם עצמם לא היו חייבים. במקרה כזה נפסק בשו"ע (שם) שהפורע אינו יכול לתבוע ממי שפרע עבורו את החוב. הרמ"א (שם) הביא שיש חולקים. לגבי תביעה ממנה כמי שקיבל את הכסף כתב בספר פתחי חושן (הלוואה ה, הערה צא):

ובדברי הגאונים... כתב בשם בני חיי שמסתפק אם יכול הפורע לתבוע מן המלוה שיחזיר לו מעותיו. ובשם בני אהרן סימן מג כתב שאינו יכול.

הנתבעת מוחזקת בכסף, ולא ניתן להוציאו ממנה והנתבעים דינם כדין הפורע חובו של חבירו שאינו יכול לתבוע את הכסף בחזרה.

אומן קונה בשבח כלי

בענין השאלה אם לתובעת היו זכויות בספרים אותם מכרו הנתבעים, כך שהיה עליהם לתת לה את מלוא התקבולים מהמכירה, ולא לתת אותם בחינם לאף אחד, כולל לכותבי המאמרים. הבסיס לכאורה לטענה זו הוא ההלכה ש"אומן קונה בשבח כלי", כלומר שאומן נעשה שותף בכלי אותו השביח. אלא שמלבד המחלוקות הרבות בהבנת ופסיקת דין זה (ראו פתחי חושן שכירות יג, ו, ובהערות) הרי שכל זה אינו שייך במקרה זה. כאן, התובעת (=האומן) לא השביחה את הספרים עצמם אלא את הדיסק עליו היה הקובץ של הספר. הדבר דומה לאומן שהשביח מכונה, שבעזרתה ייצרו מוצרים אחרים. במקרה כזה האומן איננו בעלים על המוצרים שיוצרו.

סיכום

1. התובעת היא בגדר קבלן, ולכן אין לה שום אחריות על הפצת הספר ומכירתו.
2. הנתבעים אינם המעסיקים של התובעת, ולכן הם פטורים מלשלם לה שכר.
3. הנתבעת פטורה מלהחזיר לנתבעים את הכסף ששולם לה.
4. לנתבעת אין זכויות בספרים שהודפסו.

החלטה

1. תביעות התובעת כלפי הנתבעים – נדחות, והם פטורים.
2. תביעות הנתבעים כלפי התובעת נדחות, והיא פטורה.
3. הנתבעים יישאו בחצי מהוצאות המשפט בסך 100 ₪ שישולמו לתובעת תוך 30 יום.

ובזאת באתי על החתום

הרב יוסף כרמל

אב"ד

Mishpat VeHalacha BeYisrael
Eretz Hemdah - Gazit
Rabbinical Courts

משפט והלכה בישראל
ארץ חמדה - גזית
רשת בתי דין

משרד ראשי: רח' המ"ג 5, ת.ד. 36238 ירושלים 91360 P.O.B 36238 Jerusalem 5 Hamem-Gimmel St. Main Office:
טל' 077-215-8-215 Tel פקס 02-5379626 עמותה רשומה מס' 580282515
beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org

עמוד 5 מתוך 5

Founders: The Bellows Family Chicago, Illinois